

حدیثها از کیمیای سعادت

Ҳадисҳо аз КИМИЁИ САОДАТ

*(бо муқаддимае дар аҳаммият
ва фазилати иснод)*

Муҳаммадазиз Раҷабӣ

2020

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Ҳамду сано Аллоҳро азза ва ҷалла ва дуруду салом бар мустафои Ё ва сарвару пешвои мо Муҳаммад ва бар хонадону ёрони бовафояш.

Аммо баъд: “Кимиёи саодат”-и имом, ҳуҷҷатул-ислом Ғаззолиро мутолаъа мекардаму аз тарҷумаи форсии зебову дилкаши баъзе ҳадисҳо хушам омад, зеро ки ин гуна тарҷумаҳо бар ҳаловати ҳадисхониву ҳадисбинӣ ҳаловате дигар зам мекунад. Бинобарин лозим дидам, ки баъзе аз ин ҳадисҳои саҳеҳ ва мақбули “Кимиё”-ро бо шарҳу таълиқот ва бобгузорӣ, дар рисолае ҷамъ оварам. Ва гоҳо ба хоҳири зарурати баён баъзе ривоятҳои машҳури заъифро низ зимнан овардаам, токи хонандаи азиз огоҳӣ пайдо кунад.

Ва бояд гуфт, ки баъзе аз ривоёт чунон тарҷума шудааст, ки аз асли хеш фарқ мекунад, ё ки мухтасар ва кӯтоҳ шудааст ва ё инки баръакс ду ривоят бо ҳам ҷамъ шудаанд, ба ҳамин хотир лафзи арабии ҳадисро низ дар поёни тарҷума меорам, ки барои тааммул дар тарҷума муфид мебошад (ки албатта ба донишҷӯён рабт дорад). Вале барои таҳқиқу муқоисаи амиқтар дар алфози ривоятҳо, донишҷӯйро лозим аст, ки ба “Эҳёи улуми дин” бозгардад.

Аммо дар мавриди ҳуди китоби “Кимиёи саодат” мухтасар мегӯям, ки ин китоби азим мутаассифона ривоёту ахбори заъифу беасл зиёд дорад, ва низ аз масоили тасаввуф ва истидлолҳо чизҳои баҳсталабе дар он омадааст, ки бояд аз ин ҷиҳат хонандаи китоби “Кимиё” барҳазар бошад.

Худое, ҳаловати қироат ва омӯзиши ҳадиси паёмбаратро ва муҳаббати суннатро дар дилҳои мо бияфзой!

Ин амали маро холис аз барои худ бипазир.

Муҳаммадазиз Раҷабӣ, 2018

Муқаддимае

дар аҳаммият ва фазилати иснод

Санад дар луғат ба маънои такагоҳ ва чизест, ки бар он эътимод кунанд ва “санади ҳадис” барои он гуфтаанд, ки ривоят бар он санад така мекунад. Ва дар истилоҳи илми ҳадис санад ва иснод силсилаи он ривояткунандагонро меғӯянд, ки ба “матни ҳадис” мерасонанд.

Имом Муслим дар муқаддимаи Саҳеҳи худ аз имом Абдуллоҳ ибни Муборак нақл карда, ки фармуда:

“Иснод аз дин аст! Агар иснод намебуд, ҳар касе ҳарчӣ меҳост меғуфт”. (Саҳеҳи Муслим, 1/15).

Ва АбуАбдуллоҳ Ҳокими Нишопурӣ гӯяд:

“Агар иснод намебуд ва ин ҳама талоши аҳли ҳадис дар талабу мувозабат дар ҳифзи он намебуд, нишонаҳову шароити ислом аз байн мерафт ва аҳли илҳод ва бидъатҳо имкон меёфтанд, ки ҳадисҳо сохтаву санадҳои ривоятҳоро тағйир диҳанд; ҳар вақт, ки ахбор аз санад орь бошад, буридаву канда ҳаст”. (Маърифату улумил-ҳадис, 6).

Ва имом Ибни Ҳазм меғӯяд:

“Нақл кардани шахси муътамад (сиқа) хабарҳоро аз шахси муътамад, ки муттасил то ба Паёмбар бирасад (алайҳиссалоту вассалом), аз вижагиҳоест, ки Аллоҳ таъоло уммати мусалмонро аз миёни дигар умматҳо баргузидааст”. (Суютӣ дар Тадрибур-ровӣ, 2/159).

Ва Расулуллоҳ (саллаллоҳу алайҳи ва саллам) дар мавриди ривоят чунин фармудааст:

“Шумо (аз ман) мешунавед ва аз шумо хоҳанд шунид (бишнавед ва аз шумо бишнаванд ва таблиғ кунед) ва

дигарон хоҳанд шунид аз онҳое, ки аз шумо шуниданд”. (Сунани Абудовуд, 3659, Силсилаи саҳеҳа, 1784).

Ва ҳофиз Язид ибни Зурайъ фармуда:

“Ҳар дин шоҳсавороне дошт ва диловарону шаҳсаворони ин дин аҳли санад ҳастанд”. (Шарафу асҳобил-ҳадис, 44).

Илми санад ба ҳадде муҳим ва ҷойгоҳи азиме дорад, ки баъзе аз шарқшиносон эътироф кардааст:

“Шоиста ҳаст, ки мусалмонон ба илми ҳадисашон ифтихор кунанд!”. (Саббоғ, муқаддимаи Мухтасари ал-мақосидул-ҳасана).

Ва қозӣ Абубакр ибни Ал-арабӣ ал-Маъофирӣ гуфта:

“Аллоҳ таъоло ин умматро ба вижагии илми санад мушарраф сохтааст, ки ҳеҷ умматеро чунин неъмат рӯзӣ накарда буд. Пас барҳазар бошад, ки роҳу равиши яҳуд ва насоро напаймояд ва бе иснод ахбор ривоят кунед; ва бад-ин сабаб неъматӣ Худовандро аз худ салб кардаву дар ин тухмат афтед ва обрӯву мақоми худро аз даст диҳед ва бо қавми малъун ва ғзабшуда шарик шудаву роҳу равиши онҳоро биравед”. (Феҳрасул-фаҳорис, 1/80).

Дар ҳоле, ки иснод яке аз хусусиятҳои ин уммат аст, вале мутаассифона аксари ҷавонони мусалмони тоҷик на аз “ҳаддасано” ва “ахбарано” хабаре доранду ва на ҳатто ба илми ҳадису китобҳои суннат эҳтимоме доранд.

Аллоҳ таъоло ба фазлу раҳмати хеш моро аз ин варта наҷот диҳад! Омин.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Мууроқиби ҳаракот ва саканоти хеш бош

Дил ҳамчун оина равшан аст: Ва ин ахлоқи зишт чун дуде аст ва зулмате, ки ба вай мерасад ва вайро торик ҳамегардонад, то фардо ҳазрати Улуҳият набинад ва маҳҷуб шавад; ва ин ахлоқи некӯ чун нуре аст, ки ба дил мерасад ва вайро аз зулмати маъсият мезудояд. Ва барои ин гуфт Расул (салавотуллоҳи алайҳ):

“Аз пайи ҳар зишти некӯие бикун, то онро маҳв кунад”.

عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : اتَّقِ اللَّهَ حَيْثُ مَا كُنْتَ ، وَاتَّبِعِ السَّبِيلَةَ الْحَسَنَةَ تَمَحُّهَا ، وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ .

(Кимиё 1/25, Тирмизӣ 1987).

2. Лутфу раҳмат ва инояти Худованд ба офаридагон

Расул (салавотуллоҳи алайҳ) гуфт:

“Шафқати Худой азза ва чалла бар бандагон беш аст аз шафқати модар бар фарзанди ширхора”.

عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبْيٌ فَإِذَا امْرَأَةٌ مِنَ السَّبْيِ قَدْ تَخَلَّبَ ثَدْيُهَا تَسْقِي إِذَا وَجَدَتْ صَبِيًّا فِي السَّبْيِ أَخَذَتْهُ فَأَلْصَقَتْهُ بِبَطْنِهَا وَأَرْضَعَتْهُ فَقَالَ لَنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَتُرَوْنَ هَذِهِ طَارِحَةً وَلَدَهَا فِي النَّارِ قُلْنَا لَا وَهِيَ تَقْدِرُ عَلَى أَنْ لَا تَطْرَحَهُ فَقَالَ اللَّهُ أَرْحَمُ بِعِبَادِهِ مِنْ هَذِهِ بَوْلَدِهَا.

(Кимиё 1/50, Бухорӣ 5999, Муслим 2754).

3. Дар мазаммати дунё

Пас мазмун аз дунё он бошад, ки мақсуд аз вай на кори дин аст, балки он сабаби ғафлат ва батар (кибру ғурур) ва қарор

гирифтани дил дар ин олам ва нафрат гирифтани вай аз он олам бувад.

Ва барои ин буд, ки Расул (алайҳиссалом) гуфт:

“Дунё ва ҳарчӣ дар вай аст малъун аст, илло зикри Худойи таъоло ва ончӣ бар он муъованат кунад”.

عن أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ أَلَا إِنَّ الدُّنْيَا مَلْعُونَةٌ مَلْعُونٌ مَا فِيهَا إِلَّا ذِكْرُ اللَّهِ وَمَا وَالَاهُ وَعَالَمٌ أَوْ مُتَعَلِّمٌ.

(Кимиё 1/80, Тирмизӣ 2322, Ас-Саҳеҳа 2797).

4. Азоб ва наъими қабр

“Тур ғоре аст аз ғорҳои Дӯзах ё равзае аст аз равзоти Биҳишт”.

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: إِنَّمَا الْقَبْرُ رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ، أَوْ حُفْرَةٌ مِنْ حُفَرِ النَّارِ.

(Кимиё 1/91, Тирмизӣ 2460 ва дар санади ҳадис заъф аст).

5. Таҳорат ва покизагӣ

Расул (саллаллоҳу алайҳи) гуфт:

“Поки як нимаи мусалмонӣ аст”.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأُ الْمِيزَانَ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأَانِ – أَوْ تَمْلَأُ – مَا بَيْنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَالصَّلَاةُ نُورٌ، وَالصَّدَقَةُ بُرْهَانٌ وَالصَّبْرُ ضِيَاءٌ، وَالْقُرْآنُ حُجَّةٌ لَكَ أَوْ عَلَيْكَ، كُلُّ النَّاسِ يَغْدُو فَبَايَعُ نَفْسَهُ فَمُعْتَقُهَا أَوْ مُوبِقُهَا.

(Кимиё 1/139, Муслим 223, Тирмизӣ 3517).

6. Фазли намозҳои панҷгона

Бидон, ки намоз сутуни мусулмонӣ аст, ва бунёди дин аст, ва пешраву саййиди ҳама ибодатҳост. Ҳаркӣ ин панҷ фариза ба шартӣ хеш ва ба вақти хеш ба ҷой орад, аҳде баста ояд вайро бо Ҳақ таъоло, ки дар амону ҳимояти вай бошад. Ва чун кабоирро даст бидошт, ҳар гуноҳи дигар, ки бар вай равад ин панҷ намоз каффорати он ҳама бошад.

Ва Расул (алайҳиссалом) гуфт:

“Масали ин панҷ намоз ҳамчун ҷӯи оби равшан аст, ки бар дари сарои касе меравад ва ҳар рӯз панҷ бор хештанро бадон об бишӯяд: Мумкин шавад, ки бар вай ҳеч шухе (чирке) бимонад?”.

Гуфтанд: “На, ё Расулаллоҳ”.

Гуфт: **“Ин панҷ намоз гуноҳро ончунон бибарад, ки об шухро”**.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: وَفِي حَدِيثٍ بَكْرٍ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: لَوْ أَنَّ نَهْرًا بَبَابِ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ مِنْهُ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ، هَلْ يَبْقَى مِنْ ذَنْبِهِ شَيْءٌ؟
قَالُوا: لَا يَبْقَى مِنْ ذَنْبِهِ شَيْءٌ، قَالَ: «فَذَلِكَ مَثَلُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ، يَمْحُو اللَّهُ بِهِنَّ الْخَطَايَا.

(Кимие 1/159, Бухорӣ 528, Муслим 667).

7. Намоз сутуни мусулмонӣ ҳаст

Ва Расул (алайҳиссалом) гуфт:

“Намоз сутуни дин аст: Ҳаркӣ даст бидошт, дини худ вайрон кард”.

عَنْ عُمَرَ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ عِنْدَ اللَّهِ فِي الْإِسْلَامِ؟ قَالَ: " الصَّلَاةُ لَوْفَتِهَا، وَمَنْ تَرَكَ الصَّلَاةَ فَلَا دِينَ لَهُ، وَالصَّلَاةُ عِمَادُ الدِّينِ.

(Кимие 1/159, Байҳақӣ дар Шуъаб бо санади заъиф, ва ин маъно дар ривояти Тирмизӣ ҳаст 2616).

8. Аҳаммияти намоз дар вақти хеш

Ва пурсиданд ўро, ки “Аз корҳо чӣ фозилтар?”.

Гуфт: **“Намоз ба вақти хеш ба пой доштан”.**

حَدَّثَنَا صَاحِبُ هَذِهِ الدَّارِ - وَأَشَارَ إِلَى دَارِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّ الْعَمَلِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ؟ قَالَ: الصَّلَاةُ عَلَى وَقْتِهَا.

(Кимиё 1/159, Қисмате аз ҳадиси Бухорӣ 527).

9. Калиди Биҳишт

Ва гуфт: **“Калиди Биҳишт намоз аст”.**

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مِفْتَاحُ الْجَنَّةِ الصَّلَاةُ، وَمِفْتَاحُ الصَّلَاةِ الْوُضُوءُ.

(Кимиё 1/159, Тирмизӣ 4).

10. Тарки намоз куфр аст

Ва гуфт: **“Ҳарки як намоз ба ҷамд даст бидошт, кофир гашт”.**

Яъне наздик гашт бад-он, ки асли имони вай бахалал шавад, чунонки гӯянд: Ҳаркиро андар бодия об зоеъ шуд ҳалок шуд, яъне наздик расид ба ҳалокат ва андар хатар афтод.

عن أبي الدرداء رضي الله عنه قال : أوصاني أبو القاسم عليه السلام : ألا أشرك بالله وإن حرقت وألا أترك صلاة مكتوبة متعمدا فمن تركها متعمدا فقد كفر ولا أشرب الخمر فإنها مفتاح كل شر.

(Кимиё 1/160, Баззор аз Абудардо, ва нигар Муслим 82, Аҳмад 22128, Саҳеҳи тарғибу тарҳиб 570).

11. Аввалин пурсиш аз намоз аст

Ва гуфт: **“Аввал чизе ки нигоҳ кунанд рӯзи қиёмат, намоз бувад: Агар тамом бошад ва ба шарт бувад, бипазиранд ва дигар амалҳо ба табаъийяти вай чунонки бошад**

бипазиранд, ва агар ноқис бувад бар рӯйи вай боз зананд, бо ҳамаи аъмоли дигараш”.

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: إِنَّ أَوَّلَ مَا يُحَاسَبُ النَّاسُ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ أَعْمَالِهِمُ الصَّلَاةُ قَالَ يَقُولُ رَبُّنَا جَلَّ وَعَزَّ لِمَلَايِكَتِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ انْظُرُوا فِي صَلَاةِ عَبْدِي أَمَّا نَقَصَهَا فَإِنْ كَانَتْ تَامَةً كُتِبَتْ لَهُ تَامَةً وَإِنْ كَانَ انْتَقَصَ مِنْهَا شَيْئًا قَالَ انْظُرُوا هَلْ لِعَبْدِي مِنْ تَطَوُّعٍ فَإِنْ كَانَ لَهُ تَطَوُّعٌ قَالَ أَتَمُّوا لِعَبْدِي فَرِيضَتَهُ مِنْ تَطَوُّعِهِ ثُمَّ تَوَخَّذُوا الْأَعْمَالَ عَلَى ذَاكُمْ.

وعن أنس بن مالك قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: من صلى الصلاة لوقتها وأسبغ لها وضوءها وأتم لها قيامها وخشوعها وركوعها وسجودها خرجت وهي بيضاء مسفرة تقول حفظك الله كما حفظني ومن صلى الصلاة لغير وقتها فلم يسبغ لها وضوءها ولم يتم لها خشوعها ولا ركوعها ولا سجودها خرجت وهي سوداء مظلمة تقول ضيعك الله كما ضيعتني حتى إذا كانت حيث شاء الله لفت كما يلف الثوب الخلق ثم ضرب بها وجهه.

(Кимийё 1/160, ривояте бо чунин лафз пайдо накардам ва шояд ҷамъ бо тағйироте байни ду ривоят аст, ки ҷумлаҳои аввал дар ҳадиси саҳеҳе омадааст: АбуДовуд 864, Тирмизӣ 413, Насоӣ 465 ва аммо ҷумлаи ахир дар ҳадиси заъифе омадааст: Табаронӣ дар Авсат 3095 ва Байҳақӣ дар Шуъаб 3140).

12. Дуруст кардани рукуъ ва суҷуд

Ва низ Расул (алайҳиссалом) гуфт:

“Бадтарини дуздон он аст, ки аз намоз бидуздад”.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَسْوَأُ النَّاسِ سَرِقَةً الَّذِي يَسْرِقُ مِنْ صَلَاتِهِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَكَيْفَ يَسْرِقُ مِنْ صَلَاتِهِ قَالَ لَا يُتِمُّ رُكُوعَهَا وَلَا سُجُودَهَا أَوْ قَالَ لَا يُقِيمُ صَلَاتَهُ فِي الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ.

(Кимийё 1/160, Мустадраки Ҳоким 835, Аҳмад 22642).

13. Ҳақиқат ва рӯҳи намоз

Ва асли рӯҳи намоз хушуъ асту ҳозир будани дил андар ҷумлаи намоз, ки мақсуд аз намоз рост доштани дил аст бо Ҳақ таъоло ва тоза кардани зикри Ҳақ таъоло бар сабили ҳайбат ва таъзим.

Чунонки Ҳақ таъоло гуфт: **“Намоз ба пой доред барои ёдкард маро”**.

Ва Расул (салавотуллоҳи алайҳ) гуфт:

“Басо касо ки насиби вай аз намоз ҷуз ранҷу мондагӣ чизе нест”.

Ва ин он бувад ки ба колбад намоз ҳамекунад ва ба дил ғофил.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَمْ مِنْ صَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ صِيَامِهِ إِلَّا الْجُوعُ وَكَمْ مِنْ قَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ قِيَامِهِ إِلَّا السَّهَرُ.

(Кимиё 1/165, Муснади Аҳмад 9685, Ибни Моча 1690).

14. Аҳамият ва фазли намози Одина

Бидон ки рӯзи Одина рӯзе бузург аст, ва фазли вай азим аст, ва иди муъминон аст. Ва Расул (алайҳиссалом) гуфт:

“Ҳарки се Ҷумъа бе узре даст бидошт (тарк кард) исломро бо паси пушт андохт, ва дили вай зангор гирифт”.

عن ابن عباس، يَقُولُ: " مَنْ تَرَكَ أَرْبَعَ جُمُعَاتٍ مُتَوَالِيَاتٍ مِنْ غَيْرِ عَذْرِ فَقَدْ نَبَذَ الْإِسْلَامَ مِنْ وَرَاءِ ظَهْرِهِ. وَعَنْ أَبِي الْجَعْدِ الضَّمَرِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَنْ تَرَكَ الْجُمُعَةَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ تَهَاوَنًا طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قَلْبِهِ.

(Кимиё 1/175, инҷо ду ривоят бо ҳам омехта шудааст, Байҳақӣ дар Шуъаб 2746 ва нигар: Саҳеҳи тарғибу тарҳиб 733 ва Силсилаи заъифа 657, Тирмизӣ 500).

15. Суннат дар шитофтан ба намози Ҷумъа

Ва чунин гуфтандӣ, ки аввал бидъате ки дар Ислом падид омад ин буд, ки ин суннатро аз даст бидоштанд. Ва чун ҷухудон ва тарсоён, рӯзи шанбе ва якшанбе пагоҳ ба калисо ва куништ шаванд ва мусулмонон андар Одина ки рӯзи эшон аст тақсир кунанд, чигуна бошад?

Ва Расул (алайҳиссалом) гуфта аст:

“Ҳарки дар соати аввал аз ин рӯз ба ҷомеъ (масҷид) шавад, чунон бувад ки уштуре қурбон карда бошад; ва агар соати дуввум шавад, гове қурбон карда бошад; ва андар саввум соат, гусфанде; ва андар чаҳорум соат, мокиёне; ва андар панҷум соат, хояи мурғе (тухме), ва чун хатиб бар минбар барояд, фариштагон ки ин қурбон менависанд саҳоиф дарнаварданд ва ба самоъи хутба машғул шаванд, ва ҳарки дар ин вақт ояд ҷуз фазли намоз чизе дигар наёбад”.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ غُسْلَ الْجَنَابَةِ ثُمَّ رَاحَ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَدَنَهُ، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّانِيَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَقَرَةً، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّالِثَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ كَبِشًا أَقْرَنَ، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الرَّابِعَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ دَجَاجَةً، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الْخَامِسَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَيْضَةً، فَإِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ خَضِرَتِ الْمَلَائِكَةُ يَسْتَمِعُونَ الذِّكْرَ.

(Кимиё 1/178, Бухорӣ 881, Муслим 850, Тирмизӣ 499).

16. Фазилати садақа додан

Расул (алайҳиссалом) гуфт:

“Бипарҳезед аз дӯзах агар ҳама ба ними хурмо бувад, ва агар натавонед ба сухане хуш”.

فَلْيَتَّقِينَ أَحَدَكُمُ النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ.

(Кимиё 1/205, қисме аз ҳадис аст, Бухорӣ 1413).

17. Садақаи шумо назди Худой азза ва ҷалла

Ва гуфт (салавотуллоҳи алайҳ):

“Ҳеч мусалмон аз ҳалол садақа надихад, ки на (магар инки) Эзид таъоло онро ба дасти лутфи хеш биситонад ва ҳамепарварад чунонки шумо чаҳорпои хеш парваред, то

онгоҳ ки хурмое (ки садақа намудед) чанди куҳи Уҳуд гардад”.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا تَصَدَّقَ أَحَدٌ بِصَدَقَةٍ مِنْ طَيِّبٍ، وَلَا يَقْبَلُ اللَّهُ إِلَّا الطَّيِّبَ، إِلَّا أَخَذَهَا الرَّحْمَنُ يَمِينِهِ، وَإِنْ كَانَتْ تَمَرَةً، فَتَرَبُّوْا فِي كَفِّ الرَّحْمَنِ حَتَّى تَكُونَ أَعْظَمَ مِنَ الْجَبَلِ، كَمَا يُرِيّ أَحَدُكُمْ فَلَوَّهُ أَوْ فَصِيلَهُ.

(Кимйе 1/205, Муслим 1014, Тирмизӣ 661, вале дар ҳадис дасти рост ва кафф омадааст).

18. Соѐи муъмин рӯзи Қиёмат

Ва гуфт (алайҳиссалом):

“Дар Қиёмат ҳар касе андар соѐи садақаи хеш бошад, то онгоҳ ки миёни халоиқ ҳукм кунанд”.

عن عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: كُلُّ امْرِئٍ فِي ظِلِّ صَدَقَتِهِ حَتَّى يُفْصَلَ بَيْنَ النَّاسِ أَوْ قَالَ يُحْكَمَ بَيْنَ النَّاسِ.

(Кимйе 1/205, Муснади Аҳмад 17333, Саҳеҳул-ҷомеъ 4510).

19. Садақа қабл аз фаро расидани марг

Ва пурсиданд: “Кадом садақа фозилтар?”.

Гуфт (салавотуллоҳи алайҳ):

“Онки дар тандурустӣ диҳӣ, ки умеди зиндагонӣ дорӣ ва аз дарвешӣ битарсӣ. На онки сабр кунӣ то ҷон ба ҳулқум расад, онгоҳ гӯӣ ки “ин фалонро ва он фалонро”, ки он (амвол дар ин ҳолат) худ фалонро бошад, агар гӯӣ ва агар нагӯӣ”.

حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ الصَّدَقَةِ أَعْظَمُ أَجْرًا؟ قَالَ: أَنْ تَصَدَّقَ وَأَنْتَ صَحِيحٌ تَخْشَى الْفَقْرَ وَتَأْمُلُ الْغِنَى، وَلَا تُنْهَلُ حَتَّى إِذَا بَلَغَتِ الْخُلُقُومَ قُلْتَ: لِفُلَانٍ كَذَا وَلِفُلَانٍ كَذَا، وَقَدْ كَانَ لِفُلَانٍ.

(Кимйе 1/205, Бухорӣ 1419, Муслим 1032, Ибни Моҷа 2706).

20. Сабр нисфи имон аст

Гуфт (салавотуллоҳи алайҳ):

“Сабр як нимаи имон аст, ва рӯза як нимаи сабр аст”.

(Кимиё 1/207, ибораи аввалӣ сухани Ибни Масъуд аст, Файзул-Қадир 5130 ва Силсилаи заъифа 499, вале дуввумӣ аз Паёмбар ривоят мешавад, бо лафзи “сиём” (Ибни Моҷа 1745) бо санади заъиф ва нигар Файзул-Қадир 5200, аммо бо лафзи “савм” (дар Тирмизӣ 3519) қисме аз ҳадис омадааст, ки ҳадиси ҳасан аст).

21. Фазли рӯзадорӣ

Ва гуфт (салайҳиссалом):

“Бӯйи даҳани рӯзадор назди Худои таъоло аз бӯйи мушк хуштар аст”.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الصَّيَّامُ جَنَّةٌ، فَلَا يَرُفْتُ وَلَا يَجْهَلُ. وَإِنْ امْرُؤٌ قَاتَلَهُ أَوْ شَاتَمَهُ فَلْيَقُلْ: إِنِّي صَائِمٌ مَرَّتَيْنِ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ، يَتْرُكُ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ وَشَهْوَتَهُ مِنْ أَجْلِي، الصَّيَّامُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ، وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَلِهَا.

(Кимиё 1/207, Бухорӣ 1894, Муслим 1151).

22. Рамазон моҳи хайрот

Ва гуфт (алайҳиссалом):

“Чун моҳи Рамазон дарояд, дарҳои Биҳишт бигшоянд ва дарҳои Дузах дарбанданд, ва шаётинро дар банд кунанд, ва мунодӣ овоз кунад: Эй толиби хайр, биё ки вақти ту аст; ва эй чӯяндаи шарр боз ист, ки на ҷойи ту аст”.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كَانَ أَوَّلُ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ صُفِّدَتِ الشَّيَاطِينُ وَمَرَدَةُ الْجِنِّ وَغُلِّقَتْ أَبْوَابُ النَّارِ فَلَمْ يُفْتَحْ مِنْهَا بَابٌ وَفُتِّحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ فَلَمْ يُغْلَقْ مِنْهَا بَابٌ وَيُنَادِي مُنَادٍ يَا بَاغِيَ الْخَيْرِ أَقْبِلْ وَيَا بَاغِيَ الشَّرِّ أَقْصِرْ وَلِلَّهِ عِتْقَاءُ مِنَ النَّارِ وَذَلِكَ كُلُّ لَيْلَةٍ.

(Кимиё 1/207, Ибни Моҷа 1642, Тирмизӣ 682).

23. Бо рӯза шаҳватро бишканед

(Рӯза) қаҳри душмани Худои таъоло (яъне Иблис) аст, чи лашкари вай шаҳавот аст, ва рӯза лашкари вайро бишканад, ки ҳақиқати вай (яъне рӯза) тарки шаҳавот аст. Ва барои ин Расул (салавотуллоҳи алайҳ) гуфт, ки:

“Шайтон дар даруни одамӣ равон аст, чун хун дар тани вай: Бояд ки роҳи гузар бар вай танг бикунӣ ба гуруснагӣ”.

إن الشيطان يجري من ابن آدم مجرى الدم، فضيقوا مجاريه بالجوع.

(Кимиё 1/208, ҷумлаи аввалӣ собит аст, дар Бухорӣ 2039 ва Муслим 2175, вале ҷумлаи дуввумӣ асле надорад, нигар: Кашфул-хаффо 671).

24. Офати пурхури

Расул (салавотуллоҳи алайҳ) гуфт:

“Ҳеч виъо (зарф), ки пур кунанд, наздики Ҳақ таъоло душмантар аз меъда нест”.

عَنْ مِقْدَامِ بْنِ مَعْدِي كَرِبَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَا مَلَأَ آدَمِيٌّ وِعَاءَ شَرًّا مِنْ بَطْنٍ بِحَسْبِ ابْنِ آدَمَ أَكْلَاتٍ يَقْمَنَ صُلْبُهُ فَإِنْ كَانَ لَا مَحَالَةَ فَثُلُثَ لِبَطْنِهِ وَثُلُثَ لَشَرَابِهِ وَثُلُثَ لِنَفْسِهِ.

(Кимиё 1/213, Тирмизӣ 2380).

25. Ҳаҷ аз аркони ислом аст

Бидон, ки Ҳаҷ аз аркони ислом аст ва ибодати умр аст. Ва Расул (алайҳиссалом) гуфт:

“Ҳаркӣ бимурд ва ҳаҷ накард, гӯ: хоҳ ҷухуд мир ва хоҳ тарсо”.

عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ مَلَكَ زَادًا وَرَاحِلَةً تَبْلُغُهُ إِلَى بَيْتِ اللَّهِ فَلَمْ يَحْجَّ فَلَا عَلَيْهِ أَنْ يَمُوتَ يَهُودِيًّا أَوْ نَصْرَانِيًّا...

(Кимӣё 1/218, ҳадиси заъиф аст: Тирмизӣ 812 ва нигар шарҳи ҳадисро дар Туҳфатул-аҳвазӣ, вале аз қавли Умар (разияллоҳу анҳу) собит шуда: Тафсири Ибни Касир, сураи Оли Имрон, 97).

26. Олимони бад

Бидон, ки ҳарки Қуръон биёмӯхт дараҷаи вай бузург аст: Бояд ки ҳурмати Қуръон нигоҳ дорад, ва худро аз корҳои ношоист сиёнат (ҳифз) кунад, ва дар ҳамаи аҳвол хештанро ба адаб дорад, вагарна бими он бошад, ки Қуръон хасми вай шавад.

Ва Расул (алайҳиссалом) гуфт:

“Бештар мунофиқони уммати ман қуръонхонон бошанд”.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَكْثَرُ مُنَافِقِي أُمَّتِي قُرْأُوهَا.

Ва Ҳасани Басрӣ (раҳимаҳуллоҳ) гӯяд: “Касоне ки пеш аз шумо буданд, Қуръонро номае донистанд, ки аз Ҳақ таъоло бад-эшон расида аст. Ба шаб тааммул кардандӣ ва ба рӯз бад-он кор кардандӣ. Ва шумо дарс кардани он амали хеш сохтаед. Ҳарф ва эъроби вай дуруст мекунад, ва фармони вай осон мегиред”.

(Кимӣё 1/243, Файзул-Қадир 1384, Силсилаи саҳеҳа 750).

27. Фазилати зикри Худованд

Гуфт (салавотуллоҳи алайҳ):

“Огоҳ накунам шуморо аз беҳтарин аъмоли шумо ва пазируфтатарин наздики Подшоҳ чалла чалолуҳу, ва бузургтарин дараҷоти шумо, ва ончӣ беҳтар аст аз зару сим ба садақа додан, ва беҳтар аст аз ҷиход кардан (ҷиходи нофила) ба душманони Худой, агарчӣ гарданҳои шуморо бизананд ва шумо гарданҳои эшонро бизанед?”.

Гуфтанд: “Он чист ё Расулаллоҳ?”.

Гуфт: **“Зикри Аллоҳ”.**

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَلَا أُنبِّئُكُمْ بِخَيْرِ أَعْمَالِكُمْ وَأَزْكَاهَا عِنْدَ مَلِكِكُمْ وَأَرْفَعَهَا فِي دَرَجَاتِكُمْ وَخَيْرَ لَكُمْ مِنْ إِنْفَاقِ الدَّهَبِ وَالْوَرَقِ وَخَيْرَ لَكُمْ مِنْ أَنْ تَلْقَوْا عَدُوَّكُمْ فَتَضْرِبُوا أَعْنَاقَهُمْ وَيَضْرِبُوا أَعْنَاقَكُمْ. قَالُوا بَلَى. قَالَ: ذَكُرُ اللَّهِ تَعَالَى.

(Кимиё 1/252, Тирмизӣ 3377, Саҳеҳул-ҷомеъ 2629).

28. Фазли тавҳид

Гуфт (алайҳиссалом):

“Ҳарки “Ло илоҳа иллаЛлоҳ” ба ихлос бигуфт, дар Биҳишт шавад”.

مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُخْلِصًا مِنْ قَلْبِهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ.

(Кимиё 1/257, Саҳеҳи Ибни Ҳиббон 200, Силсилаи саҳеҳа 2355).

29. Фазли “Калимаи тавҳид”

Ва гуфт (алайҳиссалом):

“Ҳарки бигӯяд “Ло илоҳа иллаЛлоҳу ваҳдаҳу ло шарика лаҳу, лаҳу-л-мулку ва лаҳу-л-ҳамду, юҳйи ва юмиту, ва Ҳува ъало кулли шайъин қадир”, ҳар рӯзе садбор – баробари он

бувад, ки даҳ банда озод карда бошад, ва сад некӯӣ дар девони вай бинависанд, ва сад бадӣ маҳв кунанд, ва ҳирзе (ҳимояте) бувад ин калима вайро аз шайтон то шабонгоҳ”.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ كَانَتْ لَهُ عِدْلَ عَشْرِ رِقَابٍ، وَكُتِبَتْ لَهُ مِائَةُ حَسَنَةٍ وَنُحِبَّتْ عَنْهُ مِائَةُ سَيِّئَةٍ وَكَانَتْ لَهُ حِرْزًا مِنَ الشَّيْطَانِ يَوْمَهُ ذَلِكَ حَتَّى يُمْسِيَ، وَلَمْ يَأْتِ أَحَدٌ بِأَفْضَلَ مِمَّا جَاءَ بِهِ إِلَّا أَخَذَ عَمَلٌ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ.

(Кимӣё 1/257, Бухорӣ 3293 - 6403, Муслим 2691).

30. Фазли тасбиҳ ва таҳмид

Расул (салавотуллоҳи алайҳ) мегӯяд, ки:

“Ҳарки дар рӯзе сад бор бигӯяд: “Субҳоналлоҳи ва биҳамдиҳи”, ҳамаи гуноҳони вай ӯафв кунанд, агар ба бисёрии кафи дарё бувад”.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ قَالَ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ حُطَّتْ خَطَايَاهُ، وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ.

(Кимӣё 1/257, Бухорӣ 6405, Муслим 2691).

31. Зикрҳои баъди намоз

Ва гуфт (алайҳиссалом):

“Ҳарки аз паси ҳар намозе сиву се бор бигӯяд: “Субҳоналлоҳ”, ва сиву се бор бигӯяд: “Алҳамду лиллоҳ”, ва сиву се бор бигӯяд: “Аллоҳу акбар”, ва онгоҳ хатм кунад сад бори тамомро ба гуфтани: “Ло илоҳа иллаЛлоҳу ваҳдаҳу ло шарика лаҳу, лаҳу-л-мулку ва лаҳу-л-ҳамду, юҳйи ва юмиту, ва Ҳува ӯало кулли шайъин қадир”, ҳамаи гуноҳони вай биёмурзанд, агар ба бисёрии кафи дарё бувад”.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ سَبَّحَ اللَّهَ فِي ذُبُرٍ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَحَمَدَ اللَّهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَكَبَّرَ اللَّهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، فَتِلْكَ تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ، وَقَالَ: تَمَامُ الْمِائَةِ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ غُفِرَتْ خَطَايَاهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ.
(Кимйе 1/257, Муслим 597).

32. Чаҳор калимаи маҳбуб назди Худованд

Ва гуфт (салавотуллоҳи алайҳ):

“Дӯсттарини калимот наздики Ҳақ таъоло ин чаҳор калима аст”. (Субҳоналлоҳ ва Алҳамду-лиллоҳ ва Ло илоҳа иллаЛлоҳ ва Аллоҳу акбар).

عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَحَبُّ الْكَلَامِ إِلَى اللَّهِ أَرْبَعٌ: سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ. لَا يَضُرُّكَ بِأَيِّهِنَّ بَدَأْتَ.

(Кимйе 1/258, Муслим 2137, Ибни Моҷа 3811 Саҳеҳул-ҷомеъ 3284).

33. Ду калимаи маҳбуб назди Худованд

Ва гуфт (алайҳиссалом):

“Ду калима аст, ки сабук аст бар забон, ва гарон аст дар мизон, ва маҳбуб аст ба наздики Худои ҷаҳон: “Субҳоналлоҳи ва биҳамдиҳ. Субҳоналлоҳи-л-ъазим””.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ، سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ.

(Кимйе 1/258, Бухорӣ 6406, Муслим 2694, Тирмизӣ 3467).

34. Фазилати дуруду салом бар Паёмбар

Расул (салавотуллоҳи алайҳ) як рӯз берун омад ва асари шодӣ бар вай пайдо буд, гуфт:

“Ҷабраил (алайҳиссалом) омаду гуфт: Башорат бод туро!

Ҳақ таъоло мегӯяд: “Басанда нақунӣ бад-ин, ки яке аз уммати ту як бор бар ту салавот диҳад, ман даҳ бор бар вай салавот диҳам, ва чун бар ту салом гӯяд як бор, ман даҳ бор бар вай салом гӯям? Ва малоика ва муқаррабони ман ҳамчунин?”.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَاءَ ذَاتَ يَوْمٍ وَالْبُشَيْرَى فِي وَجْهِهِ فَقُلْنَا إِنَّا لَنَرَى الْبُشَيْرَى فِي وَجْهِكَ فَقَالَ: إِنَّهُ أَتَانِي الْمَلَكُ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ رَبَّكَ يَقُولُ أَمَا يُرْضِيكَ أَنَّهُ لَا يُصَلِّي عَلَيْكَ أَحَدٌ إِلَّا صَلَّيْتُ عَلَيْهِ عَشْرًا وَلَا يُسَلِّمُ عَلَيْكَ أَحَدٌ إِلَّا سَلَّمْتُ عَلَيْهِ عَشْرًا.

(Кимӣ 1/259, Сунани Насоӣ 1283 – 1295, Силсилаи саҳеҳа 829, Саҳеҳул-ҷомеъ 2198, бидуни ҷумлаи ахир).

35. Фазли зиёдат дар салавот бар Паёмбар

Ва гуфт (алайҳиссалом):

“Ҳарки бар ман салавот медиҳад, малоика ҷумла бар вай салавот диҳанд, гӯй: Хоҳ бисёр деҳ, ва хоҳ андак”.

عن عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرٍ بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصَلِّي عَلَيَّ إِلَّا صَلَّيْتُ عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ مَا صَلَّيْتُ عَلَيَّ. فَلْيَقُلْ الْعَبْدُ مِنْ ذَلِكَ أَوْ لِيَكْثُرْ.

(Кимӣ 1/259, Ҳасан аст, Ибни Моҷа 907, Файзул-Қадир 8074, Саҳеҳи тарғибу тарҳиб 1669).

36. Авлотари мардумон ба қурб ва шафоъати Паёмбар

Ва гуфт (салавотуллоҳи алайҳ):

“Авлотар касе ба ман он кас бувад, ки салавот бештар диҳад бар ман”.

عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَكْثَرُهُمْ عَلَيَّ صَلَاةً.

(Кимӣ 1/259, Ҳасан ли-ғайриҳи, Тирмизӣ 484, Ибни Ҳиббон 911, Файзул-Қадир 2249).

37. Фазли салавот бар Паёмбар

Ва гуфт (алайҳиссалом):

“Ҳарки бар ман салавот диҳад, даҳ некӣ вайро бинависанд ва даҳ бадӣ аз вай бистуранд”.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةً وَاحِدَةً، كُتِبَ لَهُ بِهَا عَشْرُ حَسَنَاتٍ.

(Кимиё 1/259, Ибни Ҳиббон 905, бидуни зикри маҳви бадиҳо ва дар Насоӣ 1297 аз Анас ибни Молик бо изофоти дигаре).

38. Фазилати истиғфор

Ва Расул (салавотуллоҳи алайҳ) гуфт:

“Ҳарки истиғфор бисёр кунад, дар ҳар андуҳ, ки бошад фараҷ ёбад, ва дар ҳар тангӣ, ки бошад халос ёбад, ва рӯзии вай аз онҷо, ки наяндешад ба вай расад”.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ لَزِمَ الْإِسْتِغْفَارَ جَعَلَ اللَّهُ لَهُ مِنْ كُلِّ هَمٍّ فَرَجًا وَمِنْ كُلِّ ضِيقٍ مَخْرَجًا وَرَزَقَهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ.

(Кимиё 1/260, Санади заиф аст, Абудовуд 1518, Ибни Моҷа 3819, Силсилаи заъифа 705 ва Файзул-Қадир 8508).

39. Истиғфори Паёмбар

Ва гуфт (алайҳиссалом):

“Ман ҳар рӯз ҳафтод бор истиғфор кунам”.

قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: وَاللَّهِ إِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ فِي الْيَوْمِ أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِينَ مَرَّةً.

Чун вай (яъне Паёмбар) чунин кард, дигаронро маълум бошад, ки ҳеч вақт аз ин (истиффор) холи набояд буд.

(Кимӣ 1/260, Бухорӣ 6307, Тирмизӣ 3259).

40. Иҷобати дуо

Дар хабар аст, ки:

“Ҳақ таъоло каримтар аз он аст, ки дасте ки ба вай бардоштанд тӣҳӣ (холи) бозгардонад”.

عَنْ سَلْمَانَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ رَبَّكُمْ تَبَارَكَ وَتَعَالَى حَيُّ كَرِيمٌ يَسْتَجِيبُ مِنْ عَبْدِهِ إِذَا رَفَعَ يَدَيْهِ إِلَيْهِ أَنْ يَرُدَّهُمَا صِفْرًا.

(Кимӣ 1/261, Тирмизӣ 3556, АбуДовуд 1488, вале дар ҳадис калимаи “ҳаё” омадааст, ва имом Ғаззолӣ ба “карам” иктифо кардааст).

41. Анвоъи иҷобати дуо

Ба Расул (салавотуллоҳи алайҳ) гуфт:

“Ҳар ки дуо кунад, аз се чиз холи намонад: Ё гуноҳонаш биёмурзад, ё дарҳол хайре ба вай расонад, ё дар мустақбал хайре ба вай расад”.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا مِنْ رَجُلٍ يَدْعُو اللَّهَ بِدُعَاءٍ إِلَّا اسْتُجِيبَ لَهُ، فَمَا أَنْ يُعْجَلَ فِي الدُّنْيَا، وَإِمَّا أَنْ يُدْخَرَ لَهُ فِي الْآخِرَةِ، وَإِمَّا أَنْ يُكْفَرَ عَنْهُ مِنْ ذُنُوبِهِ بِقَدَرٍ مَا دَعَا، مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ قَطِيعَةٍ رَحِمَ أَوْ يَسْتَعْجِلَ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَكَيْفَ يَسْتَعْجِلُ؟ قَالَ: يَقُولُ: دَعَوْتُ رَبِّي فَمَا اسْتَجَابَ لِي.

(Кимӣ 1/261, Бо алфози мушобиҳе Тирмизӣ 3604 аз АбуХурайра, Аҳмад 11133 ва Табаронӣ аз АбуСаиди Худрӣ).

42. Фазилати нишастан андар масҷид барои зикру муноҷот

Ва чун фариза (бомдод) бигзорад, биншинад то офтоб барояд; ки Расул (алайҳиссалом) мегӯяд:

“Нишастан дар масҷид то офтоб барояд дӯсттар дорам аз онки чаҳор банда озод кунам”.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَأَنْ أَقْعُدَ مَعَ قَوْمٍ يَذْكُرُونَ اللَّهَ تَعَالَى مِنْ صَلَاةِ الْغَدَاةِ، حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ أَحَبُّ إِلَيَّ، مِنْ أَنْ أَعْتِقَ أَرْبَعَةً مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ وَلَأَنْ أَقْعُدَ مَعَ قَوْمٍ يَذْكُرُونَ اللَّهَ مِنْ صَلَاةِ الْعَصْرِ إِلَى، أَنْ تَغْرُبَ الشَّمْسُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَعْتِقَ أَرْبَعَةً.

Ва то офтоб барояд, бояд ки ба чаҳор навъ зикр машғул бошад: дуо, ва тасбиҳ, ва Қуръон хондан, ва тафаккур.

(Кимиё 1/271, Абудовуд 3667, Файзул-Қадир 7203, Силсилаи саҳеҳа 2916).

43. Тавозуъ ва ахлоқи набавӣ

Расул (салавотуллоҳи алайҳ) гуфт:

“Ман такязада таъом нахурам, ки ман бандаам. Бандавор нишинам ва бандавор хурам”.

عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا أَكُلُ مُتَكَبِّرًا.

وَعَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كُلُّ جَعَلَنِي اللَّهُ فِدَاكَ، مُتَكَبِّرًا، فَإِنَّهُ أَهْوَنُ عَلَيْكَ، فَأَصْغَى بِرَأْسِهِ حَتَّى كَادَ أَنْ تُصِيبَ جَبْهُتُهُ الْأَرْضَ، قَالَ: لَا، بَلْ أَكُلُ كَمَا يَأْكُلُ الْعَبْدُ، وَأَجْلِسُ كَمَا يَجْلِسُ الْعَبْدُ.

(Кимиё 1/284, ду ривояти ҷудогона мебошанд, ҷумлаи аввалӣ дар Бухорӣ 5398-5399 омадааст, ва ҷумлаи баъдӣ дар Шарҳусунаи имом Бағавӣ ва Табақоти Ибни Саъд омада, нигар: Файзул-Қадир 14 ва Силсилаи саҳеҳа 544).

44. Наҳй аз пурхурӣ

Расул (алайҳиссалом) мефармояд:

“Луқмагаке чанд, ки пушти одамӣ рост дорад, басанда бувад. Агар бад-ин қаноат накунад: сеяки шикам таъомро, ва сеяке шаробро, ва сеяке нафасро”.

عن الْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدٍ يَكْرِبُ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَا مَلَأَ آدَمِيٌّ وَعَاءً شَرًّا مِنْ بَطْنٍ حَسْبُ الْآدَمِيِّ لُقَيْمَاتٌ يَقْمَنَ صُلْبُهُ فَإِنْ غَلَبَتْ الْآدَمِيَّ نَفْسُهُ فَثُلُثٌ لِلطَّعَامِ وَثُلُثٌ لِلشَّرَابِ وَثُلُثٌ لِلنَّفْسِ.

(Кимиё 1/284, Ибни Моҷа 3349, Тирмизӣ 2380, Силсилаи саҳеҳа 2265).

45. Дар айб накардани таъом

Расул (алайҳиссалом) ҳаргиз таъомро айб накардӣ. Агар хуш будӣ бихурдӣ, вагарна даст бидоштӣ.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَا عَابَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَعَامًا قَطُّ، إِنْ اشْتَهَاهُ أَكَلَهُ، وَإِلَّا تَرَكَهُ.

(Кимиё 1/285, Бухорӣ 3563, Муслим 2064, Тирмизӣ 2031, Абудовуд 3763).

46. Фазилати таъом додан

Ва гуфт (салавотуллоҳи алайҳ):

“Беҳтарини шумо он аст, ки таъом диҳад”.

عَنْ حَمْزَةَ بْنِ صُهَيْبٍ أَنَّ صُهَيْبًا كَانَ يُكْتَى أَبَا يَحْيَى وَيَقُولُ إِنَّهُ مِنَ الْعَرَبِ وَيُطْعِمُ الطَّعَامَ الْكَثِيرَ فَقَالَ لَهُ عُمَرُ يَا صُهَيْبُ مَا لَكَ تَكْتَى أَبَا يَحْيَى وَلَيْسَ لَكَ وَلَدٌ وَتَقُولُ إِنَّكَ مِنَ الْعَرَبِ وَتُطْعِمُ الطَّعَامَ الْكَثِيرَ وَذَلِكَ سَرَفٌ فِي الْمَالِ فَقَالَ صُهَيْبُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَتَانِي أَبَا يَحْيَى وَأَمَّا قَوْلُكَ فِي النَّسَبِ فَأَنَا رَجُلٌ مِنَ التَّمْرِ بْنِ

قَاسِطٍ مِنْ أَهْلِ الْمُوصِلِ وَلَكِنِّي سُبَيْتُ غُلَامًا صَغِيرًا قَدْ غَفَلْتُ أَهْلِي وَقَوْمِي وَأَمَّا قَوْلُكَ فِي الطَّعَامِ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ خِيَارُكُمْ مَنْ أَطْعَمَ الطَّعَامَ وَرَدَّ السَّلَامَ فَذَلِكَ الَّذِي يَحْمِلُنِي عَلَى أَنْ أُطْعِمَ الطَّعَامَ.

(Кимйё 1/290, Мунади имом Аҳмад ва Мустадраки Ҳоким 7739, Силсилаи саҳеҳа 44).

47. Одобӣ даъват кардани мардум ба таъоме

Суннати касе ки даъват кунад, он аст ки чуз аҳли салоҳро нахонад (даъват накунад), ки таъом додан қувват додан аст, ва фосиқро қувват додан иъонат бувад бар фисқ. Ва фуқароро бихонад, на тавонгаронро, ки Расул (алайҳиссалом) мегӯяд, ки:

“Баттарини таъомҳо таъоми валимае (туёе) аст, ки тавонгаронро бихонанд ва дарвешонро маҳрум кунанд”.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: شَرُّ الطَّعَامِ طَعَامُ الْوَلِيمَةِ، يُدْعَى لَهَا الْأَغْنِيَاءُ وَيُتْرَكَ الْفُقَرَاءُ، وَمَنْ تَرَكَ الدَّعْوَةَ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Ва бояд ки хешовандонро ва дӯстони наздикро фаромуш накунад, ки чун фаромуш кунанд сабаби ваҳшат (рамидагӣ) бошад. Ва ба даъват қасди тафохур ва лоф накунад, лекин андешаи он кунад, ки суннат ба ҷой оварад ва роҳат ба дарвешон расонад.

(Кимйё 1/295, Бухорӣ 5177, Муслим 1432, АбуДовуд 3742).

48. Дар фазилати никоҳ

Гуфт Расул (салавотуллоҳи алайҳ):

“Никоҳ кунед, то бисёр шавед, ки ман рӯзи қиёмат мубоҳот кунам ба шумо бо умматони дигар пайғамбарон, то (ҳатто) ба кӯдаке, ки аз шиками модар бияфтад”.

قَالَ الشَّافِعِيُّ: وَبَلَّغَنَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: تَنَكَحُوا تَكْثُرُوا فَإِنِّي أَبَاهِي بِكُمْ الْأُمَمَ حَتَّى بِالسَّقَطِ.

عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: إِنِّي أَصَبْتُ امْرَأَةً ذَاتَ حَسَبٍ وَجَمَالٍ، وَإِنَّهَا لَا تَلِدُ، أَفَأَتَزَوَّجُهَا، قَالَ: لَا، ثُمَّ أَتَاهُ الثَّانِيَةَ فَنَهَاها، ثُمَّ أَتَاهُ الثَّالِثَةَ، فَقَالَ: تَزَوَّجُوا الْوَدُودَ الْوَلُودَ فَإِنِّي مُكَاثِرٌ بِكُمْ الْأُمَمَ.

(Кимийё 1/301, Ин лафзро аз тариқи Ибни Умар имом Шофеъӣ ривоят карда, Маърифатус-сунани Байҳақӣ 13448, ва нигар: Насоӣ 3227, Абудовуд 2050 ва Матолибул-ъолия, ҳадиси 1631 ва ҳавошии он).

49. Шафоъати кудак волидайнро

Расул (салавотуллоҳи алайҳ) мефармояд, ки:

“Тифлро гӯянд: “Дар Биҳишт рав”, хештанро бар хашму андӯҳ бияфканад ва гӯяд, ки “албатта бе модару падар дарнашавам””.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَمُوتُ بَيْنَهُمَا ثَلَاثَةٌ أَوْلَادٍ لَمْ يَبْلُغُوا الْحِنْثَ إِلَّا أَدْخَلَهُمَا اللَّهُ بِفَضْلِ رَحْمَتِهِ إِيَّاهُمُ الْجَنَّةَ»، قَالَ: " يُقَالُ لَهُمْ: ادْخُلُوا الْجَنَّةَ، فَيَقُولُونَ: حَتَّى يَدْخُلَ آبَاؤُنَا، فَيُقَالُ: ادْخُلُوا الْجَنَّةَ أَنْتُمْ وَأَبَاؤُكُمْ "

(Кимийё 1/303, Ривоят ба ин лафз, ки имом Ғаззоли дар Кимийё ва низ дар Эҳё овардааст, аз Баҳз ибни Ҳаким аст, ки Ибни Ҳиббон дар Зуъафо ривоят кардааст ва сиҳҳат надорад, чӣ тавре ки Ироқӣ гуфта ва нигар Файзул-Қадир 4724. Вале лафзи дигаре собит аст, нигар: Муснади Аҳмад ва Насоӣ 1876 ва Матолибул-ъолия, ҳадиси 1631 ва ҳавошии он).

50. Шафоъати кудак

Ва Расул (алайҳиссалом) ҷомаи касе бигрифт ва мекашиду мегуфт:

“Чунин ки ман туро мекашам, тифл модару падари хешро мекашад ба Биҳишт”.

عَنْ أَبِي حَسَّانَ، قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي هُرَيْرَةَ: إِنَّهُ قَدْ مَاتَ لِي ابْنَانِ، فَمَا أَنْتَ مُحَدِّثِي عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِحَدِيثٍ تُطَيِّبُ بِهِ أَنْفُسَنَا عَنْ مَوْتَانَا؟ قَالَ: قَالَ: نَعَمْ: صِبَاؤُهُمْ دَعَامِيصُ الْجَنَّةِ يَتَلَقَّى أَحَدُهُمْ أَبَاهُ – أَوْ قَالَ أَبَوَيْهِ –، فَيَأْخُذُ بِثَوْبِهِ – أَوْ قَالَ بِيَدِهِ –، كَمَا آخُذُ أَنَا بِصَنْفَةِ ثَوْبِكَ هَذَا، فَلَا يَتَنَاهَى – أَوْ قَالَ فَلَا يَنْتَهِي – حَتَّى يُدْخِلَهُ اللَّهُ وَأَبَاهُ الْجَنَّةَ.

(Кимийё 1/303, Муслим 2635).

51. Дар тарғиб бар никоҳ

Ҷоидаи дуввум дар никоҳ он аст, ки дини хешро дар ҳисор (ҳимоят) кунад ва шаҳватро, ки олати (василаи) шайтон аст, аз хештан боз кунад. Ва барои ин гуфт Расул (алайҳиссалом) ки:

“Ҳарки никоҳ кард, як нимаи дини хеш дар ҳисор кард”.

مَنْ تَزَوَّجَ، فَقَدْ أَحْرَزَ شَطْرَ دِينِهِ، فَلْيَتَّقِ اللَّهَ فِي الشَّطْرِ الْآخَرِ.
وَعَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ رَزَقَهُ اللَّهُ امْرَأَةً صَالِحَةً فَقَدْ أَعَانَهُ عَلَى شَطْرِ دِينِهِ، فَلْيَتَّقِ اللَّهَ فِي الشَّطْرِ الْبَاقِي.

Ва ҳарки никоҳ накунад, ғолиб он бувад, ки чашм аз назар ва дил аз васваса нигоҳ натавонад дошт, агарчӣ фарқ нигоҳ дорад.

(Кимийё 1/304, лафзе, ки имом Ғаззоли овардааст, бо санади заъиф аст, ва ин ҳадис бо алфози дигаре низ омадааст, ки гуфтаанд, ҳасан аст, нигар: Файзул-Қадир 8591 ва 8704, Силсилаи саҳеҳа 625).

52. Илоҷи шаҳват

Ва Расул (салавотуллоҳи алайҳ) мегӯяд:

“Ҳар зане ки барояд, шайтоне бо вай бошад, чун касеро зане некӯ пеш ояд (ва шаҳвате пайдо шавад), бояд ки ба хона шавад ва бо аҳли хеш суҳбат (чимоъ) кунад дар вақт; ки занон ҳама баробар бошанд андар ин маъно”.

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى امْرَأَةً، فَدَخَلَ عَلَى زَيْنَبَ، فَقَضَى حَاجَتَهُ، وَخَرَجَ، وَقَالَ: إِنَّ الْمَرْأَةَ إِذَا أَقْبَلَتْ أَقْبَلَتْ فِي صُورَةِ شَيْطَانٍ، فَإِذَا رَأَى أَحَدَكُمْ امْرَأَةً فَأَعْجَبَتْهُ، فَلْيَأْتِ أَهْلَهُ فَإِنَّ مَعَهَا مِثْلَ الَّذِي مَعَهَا.

(Кимиё 1/304, Муслим 1403, Тирмизӣ 1158, Абудовуд 2151).

53. Аз хушиҳои ин ҷаҳон ҳамсари некӯст

Гуфт (алайҳиссалом):

“Се чизро дар ин дунё дӯсти ман сохтаанд: Бӯйи хуш ва занон ва намоз”.

Валекин тахсис намозро фаро намуд, ки мақсуд он аст, ки гуфт:

“Рӯшноии чашми ман дар намоз аст”.

Ва бӯйи хуш ва занон барои осоиши тан аст то қуввати он ёбад, ки ба намоз расад ва “қуррати айн”-е ки дар вай аст ҳосил кунад.

عَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: حُبَّ إِلَيَّ مِنَ الدُّنْيَا النِّسَاءُ وَالطِّيبُ، وَجُعِلَ قُرَّةُ عَيْنِي فِي الصَّلَاةِ.

(Кимиё 1/305, Насоӣ 3939 ва имом Аҳмад, Саҳеҳул-ҷомеъ 3124 ва нигар: Ламаъотут-танқиҳи Деҳлавӣ 5261).

54. Ҷойгоҳи зани порсо

Расул (салавотуллоҳи алайҳ) аз ҷамъи моли дунё манъ мекард, Умар (разияллоху анҳу) гуфт: Пас, аз дунё чи чиз гирем?

Гуфт: **“Забоне зокир ва диле шокир ва зане порсо”.**

Ва (Паёмбар) зани порсоро қарини зикр ва шукр кард.

عَنْ ثَوْبَانَ، قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ {وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ} [التوبة: 34] قَالَ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ أَصْفَارِهِ، فَقَالَ بَعْضُ أَصْحَابِهِ: أُنْزِلَتْ فِي الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ، لَوْ عَلِمْنَا أَيُّ الْمَالِ خَيْرٌ فَتَتَّخِذُهُ؟ فَقَالَ: أَفْضَلُهُ لِسَانٌ ذَاكِرٌ، وَقَلْبٌ شَاكِرٌ، وَزَوْجَةٌ مُؤْمِنَةٌ تُعِينُهُ عَلَى إِيْمَانِهِ.

(Кимйё 1/305, Ибни Моҷа 1856, Тирмизӣ 3094, Силсилаи саҳеҳа 2176).

55. Одобӣ хостгорӣ ва интихоби ҳамсар

Сифати саввум ҷамол аст, ки сабаби улфат он бошад. Ва барои ин аст, ки дидори пеш аз никоҳ суннат аст ва Расул (алайҳиссалом) гуфт:

“Дар ҷашми занони ансорӣ чизе дар аст, ки дил аз он нафрат гирад: Ҳарки бо эшон никоҳ хоҳад кард, аввал бибояд нигарист”.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَتَاهُ رَجُلٌ فَأَخْبَرَهُ أَنَّهُ تَزَوَّجَ امْرَأَةً مِنَ الْأَنْصَارِ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنْظَرْتَ إِلَيْهَا؟، قَالَ: لَا، قَالَ: فَادْهَبْ فَانْظُرْ إِلَيْهَا، فَإِنَّ فِي أَعْيُنِ الْأَنْصَارِ شَيْئًا.

Ва гуфтаанд, ки “ҳар никоҳ ки пеш аз дидор бувад, охири он андуҳ ва пушаймонӣ бошад”.

Ва онки Расул (алайҳиссалом) гуфтааст: **“Занро ба дин бояд хост на ба ҷамол”** – маъно он аст, ки барои муҷарради ҷамол набояд хост бе диёнат, ва маъно он нест, ки ҷамол низ нигоҳ набояд дошт.

(Кимйё 1/311, Муслим 1424, Насоӣ 3247).

56. Андар маҳри никоҳ

Сифати чаҳорум онки кобин (маҳрия) сабук бувад, ки Расул (салавотуллоҳи алайҳ) гӯяд:

“Беҳтарини занон ононанд, ки ба кобин сабуктаранд ва ба рӯй некӯтар”.

Ва кобини гарон кардан макрӯҳ аст. Ва Расул (алайҳиссалом) баъзе аз никоҳҳо ба даҳ дирам кардааст, ва фарзандони хешро ба зиёдат аз чаҳорсад дирам бинадодааст.

(Кимиё 1/312, ривоят ба ин лафз, ки дар Кимиё ва низ дар Эҳё овардааст, санаде надорад, чунонки Субкӣ гуфтааст, ва ривояти собит дар ин мавзӯ чунин аст: Аз баракат ва хушпайии зан ин аст, ки қораш (хостгорияш) осону маҳраш сабук бошад. Ибни Ҳиббон 4095).

57. Дар издивоҷи бокира

Сифати шашум онки душиза (бокира) бувад, ки ба улфат наздиктар бувад; ва онки шавҳаре дида бошад, бештар он бувад, ки дили вай бо вай нигарон бувад.

Қобир (разияллоҳу анҳу) зане хоста буд саййиба (бева, шуйдида).

Расул (алайҳиссалом) гуфт:

“Чаро бикр нахостӣ, то вай бо ту бозӣ кардӣ ва ту бо вай?”.

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ: قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فَهَلَّا جَارِيَةً تُلَاعِبُهَا وَتُلَاعِبُكَ.

(Кимиё 1/312, Бухорӣ 5079, Муслим 715).

58. Дар одоби ба шавҳар додани фарзанд

Аммо валӣ, ки фарзанди хешро ба занӣ (яъне ба шавҳар) бидиҳад, бар вай воҷиб бувад, ки маслаҳати вай нигоҳ дорад, ва касе ихтиёр кунад ки шоиста бошад, ва аз марди бадхӯй ва зишт ва очиз аз нафақа ҳазар кунад. Ва чун куфв (муносиб ва баробар) набошад, никоҳ раво набошад.

Ва ба фосиқ додан раво набувад.

Ва Расул (алайҳиссалом) гуфт:

“Ҳарки фарзанди хеш ба фосиқ диҳад, раҳими вай (яъне алоқаи хешовандӣ байни ӯ ва фарзандаш) қатъ гардад”.

عَنِ الشَّعْبِيِّ قَالَ: مَنْ زَوَّجَ كَرِيمَتَهُ مِنْ فَاسِقٍ فَقَدْ قَطَعَ رَحِمَهَا.

Ва гуфт: **“Ин никоҳ бандагӣ аст: Гуш дор (мувозиб бош) то фарзанди хешро бандаи кӣ мегардонӣ?”.**

عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّهَا قَالَتْ: إِذَا التَّكَاحُ رِقٌّ فَلْيَنْظُرْ أَحَدُكُمْ أَيْنَ يَرِقُّ عَتِيقَتُهُ.

(Кимийё 1/313, Ҳеч кадоме аз ин ду ривоят аз Паёмбар собит нест, аввалӣ сухани имом Шаъбӣ ҳаст, Сиқоти Ибни Ҳиббон 8/230, Силсилаи заъифа 2062, 5796, ва нигар: Табъизус-саҳифа биусулил-аҳодисиз-заъифа, №42.

Ва дуввумро аз сухани Асмоа духтари Абубакр ривоят мекунамд, Сунани куброи Байҳақӣ 13259).

59. Хӯи некӯ пеш гирифтани бо занон

Охиртар чизе, ки ба вақти вафот аз Расул (алайҳиссалом) шуниданд, ки зери забон ҳамегуфт, се сухан буд:

“Намоз барпой доред; ва бандагонро некӯ доред; ва Аллоҳ Аллоҳ дар ҳадиси занон (яъне дар мавриди занҳо аз Аллоҳ битарсед), ки эшон асиронанд дар дасти шумо, бо эшон зиндагонӣ некӯ кунед”.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: كَانَتْ عَامَّةُ وَصِيَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ حَضَرَتْهُ الْوَفَاةُ، وَهُوَ يُغْرِغُ بِنَفْسِهِ: الصَّلَاةَ، وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ.

وَعَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْأَخْوَصِ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، أَنَّهُ شَهِدَ حَجَّةَ الْوَدَاعِ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَحَمِدَ اللَّهَ، وَأَثْنَى عَلَيْهِ، وَذَكَرَ، وَوَعظَ، فَذَكَرَ فِي الْحَدِيثِ قِصَّةً، فَقَالَ: أَلَا وَاسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا، فَإِنَّمَا هُنَّ عَوَانٌ عِنْدَكُمْ، لَيْسَ تَمْلِكُونَ مِنْهُنَّ شَيْئًا غَيْرَ ذَلِكَ، إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ مُبِينَةٍ، فَإِنْ فَعَلْنَ فَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ، وَاضْرِبُوهُنَّ ضَرْبًا غَيْرَ مُبْرِحٍ، فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا، أَلَا إِنَّ لَكُمْ عَلَى نِسَائِكُمْ حَقًّا، وَلِنِسَائِكُمْ عَلَيْكُمْ حَقًّا، فَأَمَّا حَقُّكُمْ عَلَى نِسَائِكُمْ فَلَا يُوطِئَنَّ فُرْشَكُمْ مَنْ تَكْرَهُونَ، وَلَا يَأْذَنَنَّ فِي بُيُوتِكُمْ لِمَنْ تَكْرَهُونَ، أَلَا وَحَقُّهُنَّ عَلَيْكُمْ أَنْ تُحْسِنُوا إِلَيْهِنَّ فِي كِسْوَتِهِنَّ وَطَعَامِهِنَّ.

(Кимийё 1/314, Васияти Паёмбар қабл аз вафот дар мавриди намоз ва канизон омадааст, дар Ибни Моҷа 2697, аммо васият дар мавриди занон дар ҳадиси тавили (тулонӣ, дароз) ҳаҷҷи Паёмбар омадааст, Муслим 1218, Абудовуд 1905, Тирмизӣ 1163).

60. Хушахлоқӣ бо ҳамсар

Ва гуфт (салавотуллоҳи алайҳ):

“Беҳтарини шумо он аст, ки бо аҳли хеш беҳтар аст, ва ман бо аҳли хеш аз ҳама беҳтарам”.

عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي، وَإِذَا مَاتَ صَاحِبُكُمْ فَدَعُوهُ.

(Кимийё 1/315, Тирмизӣ 3895, Ибни Моҷа 1977, Силсилаи саҳеҳа 285 ва 2678).

61. Сабру таҳаммули ахлоқи ҳамсар

Ва дар ҷумла (хулоса) дар занон заъфе аст, ки илоҷи он ихтимол (яъне сабру таҳаммул) бувад, ва кужие (каҷиву нуқсон) аст, ки илоҷи он ба сиёсат бошад. Мард бояд ки чун табиб устод бувад, ки ҳар илоҷе ба вақти хеш нигоҳ медорад. Ва

дар ҷумла сабру ихтимол ғолиб бояд ки бошад, ки дар хабар аст, ки:

“Масали зан чун устухони паҳлӯ аст: агар хоҳӣ ки рост кунӣ, бишканад”.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ، فَإِنَّ الْمَرْأَةَ خُلِقَتْ مِنْ ضِلَعٍ، وَإِنَّ أَعْوَجَ شَيْءٍ فِي الضِّلَعِ أَعْلَاهُ، فَإِنْ ذَهَبَتْ ثَقِيمُهُ كَسَرْتَهُ، وَإِنْ تَرَكْتَهُ لَمْ يَزَلْ أَعْوَجَ، فَاسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ.

(إِنَّ الْمَرْأَةَ خُلِقَتْ مِنْ ضِلَعٍ لَنْ تَسْتَقِيمَ لَكَ عَلَى طَرِيقَةٍ، فَإِنْ اسْتَمْتَعْتَ بِهَا اسْتَمْتَعْتَ بِهَا وَبِهَا عَوَجٌ، وَإِنْ ذَهَبَتْ ثَقِيمُهَا، كَسَرْتَهَا وَكَسَرُهَا طَلَاقُهَا).

(Кимийё 1/316, Бухорӣ 3331, Муслим 1468, ва чӣ тавре, ки мебинед лафзи Муслим фарқ мекунад ва фарқияти алфози ривоятҳо барои фаҳму истифода муҳим аст).

62. Ҳаққи шавҳар бар занон

Расул (салавотуллоҳи алайҳ) мегӯяд:

“Дар Дузах нигаристам: бештар занонро дидам.

Гуфтам: Чаро чунин аст?

Гуфтанд: Таъаннута (дар нусхае “лаънат”) бисёр кунанд бар шавҳарон ва бо шавҳар носипосӣ кунанд”.

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَرَأَيْتُ النَّارَ فَلَمْ أَرَ كَالْيَوْمِ مَنْظَرًا قَطُّ، وَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا النِّسَاءَ. قَالُوا: بِمَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: بِكُفْرِهِنَّ. قِيلَ: أَيْكُفْرْنَ بِاللَّهِ؟ قَالَ: بِكُفْرِ الْعَشِيرِ، وَبِكُفْرِ الْإِحْسَانِ، لَوْ أَحْسَنْتَ إِلَى إِخْدَاهُنَّ الدَّهْرَ، ثُمَّ رَأَتْ مِنْكَ شَيْئًا، قَالَتْ: مَا رَأَيْتُ مِنْكَ خَيْرًا قَطُّ.

(Кимийё 1/323, Бухорӣ 304, Муслим 907).

Идома дорад иншоаллоҳ...